

Welkom

VAN, VOOR
EN DOOR
GEMEENTEN

Quick Scan Lokale Democratie als thermometer voor gemeenten

Beste burgemeesters, wethouders,
ambtenaren en andere geïnteresseerden,

Gemeenten staan voor grote maatschappelijke uitdagingen, zoals de energietransitie, de invoering van de Omgevingswet en de decentralisaties in het sociaal domein. Om hier goed op in te spelen, is de betrokkenheid van inwoners een belangrijke voorwaarde.

Daarvoor is een goed functionerende gemeenteraad van groot belang, maar moeten er ook mogelijkheden voor inwoners zijn voor directe zeggenschap en eigenaarschap. Om gemeenten hierbij te ondersteunen, is het programma Democratie in Actie opgericht, een samenwerking tussen het ministerie van BZK, de VNG en de beroeps- en belangenverenigingen (zie www.democratieinactie.nl).

Democratie in Actie zet zich in om de rol en de positie van de raad te versterken, ook door het aanbieden van een Digitale Leeromgeving, waar raadsleden onafhankelijk van tijd of plaats kennis kunnen opdoen over actuele vraagstukken. Om te achterhalen waar de sterke punten van een gemeente liggen op het gebied van participatie en waar nog een uitdaging ligt, is een Quick Scan Lokale Democratie ontwikkeld. Zo wordt de lokale democratie versterkt.

Het beter betrekken van inwoners kan bijvoorbeeld ook in de vorm van het Right to Challenge. Het is een manier om inwoners in staat te stellen om de uitvoering van collectieve voorzieningen in overleg met gemeenten zelf ter hand te nemen. Denk hierbij aan het onderhoud van een park of het beheer van sportvelden. Op het kennisplatform www.lokale-democratie.nl zijn mooie voorbeelden te vinden.

Laat u inspireren door deze uitgave met aansprekende verhalen over het versterken en vernieuwen van de lokale democratie. Veel plezier!

Kajsa Ollongren, minister van
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

“Hoe doet jouw gemeente het op het gebied van de lokale democratie?” Die vraag staat centraal bij de Quick Scan Lokale Democratie (QSLD). Als griffier van de gemeente Lochem heb ik samen met Vincent van Stipdonk de gemeente Súdwest-Fryslân als een van de vijf pilotgemeenten begeleid. Dit vraagstuk speelt in alle gemeenten. De quick scan is een thermometer voor gemeenten om te bepalen hoe ze het doen en waar ze staan.”

“Inwoners, raadsleden, ambtenaren en collegeleden vullen een enquête in over wat zij vinden van het lokale samspeel. Met de antwoorden bepaalt de gemeente prioriteiten om te verbeteren. Als begeleiders helpen wij de uitslag te duiden. Samen hebben we vier prioriteiten vastgesteld, vervolgens gaat de gemeente hier zelf mee aan de slag.

Súdwest-Fryslân is de grootste gemeente van Nederland qua oppervlakte. Er zijn 89 kernen! Ik vind de 12 van Lochem al veel... Organiseer het maar eens, om al die kernen te betrekken. Gelukkig had Súdwest-Fryslân hier al veel ervaring mee.

Communicatie en het betrekken van de *unusual suspects* zijn net als bij andere gemeenten een issue. Hoe meer gemeenten meedoen aan de quick scan, hoe meer referentiebeelden het oplevert.

Ik vond het ontzettend leuk om een andere gemeente te kunnen helpen en om eens in hun keuken te kijken. Als griffier neem ik hiervan weer dingen mee naar mijn eigen gemeente.”

Miranda Veenbergen
raadsgriffier
gemeente Lochem

“Op het kennisplatform www.lokale-democratie.nl zijn mooie voorbeelden te vinden.”

Quick Scan

Goede aanloop naar participatie

"Vanuit de gemeente Brunssum wilden wij graag een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van de quick scan als instrument. Via onder meer sociale media, huis-aan-huisbladen en onze website zijn we erin geslaagd de vragenlijst breed bij onze inwoners onder de aandacht te brengen. De vragen kunnen op sommige punten eenvoudiger, dat blijkt uit het gegeven dat relatief veel burgers de vragenlijst niet volledig hebben ingevuld. Participatie is voor Brunssum een belangrijk gegeven. De huidige coalitie en raad hebben samen met de ambtelijke organisatie een werkgroep opgericht waarbij we actief op zoek gaan hoe we binnen én buiten de organisatie kunnen verbinden. Voor veel mensen is het hebben van een mening één ding, maar vervolgens daadwerkelijk participeren, is een volgende stap. De quick scan biedt daar een goede aanloop toe. Met de pilotgemeenten evalueren we het verloop van de pilot. Wij hebben het traject en de begeleiding in elk geval als bijzonder prettig, coöperatief en deskundig ervaren."

Peter Peeters
raadsgriffier
gemeente Brunssum

Waardevolle lessen in Súdwest-Fryslân

"In Súdwest-Fryslân zijn we met een breed samengestelde begeleidingsgroep aan de slag gegaan, met de portefeuillehouder, ambtenaren, raadsleden en twee enthousiaste inwoners. Dit is heel waardevol gebleken. Het is prachtig om met die verschillende groepen samen aan tafel te zitten. Dat is dan ook de belangrijkste meerwaarde van de Quick Scan Lokale Democratie voor ons. De uitkomsten zijn een prima startpunt om een inhoudelijk gesprek te voeren."

Klaas Abma
programmamanager
Transities bij het sociaal
domein Súdwest-Fryslân

Meld jouw gemeente aan voor de Quick Scan Lokale Democratie

De Quick Scan Lokale Democratie (QSLD) helpt in kaart te brengen hoe het staat met de lokale democratie in jouw gemeente. Raads- en collegeleden, ambtenaren en inwoners geven online hun mening over participatie, controle, bewonersinitiatieven, democratische kwaliteit en verbeterprioriteiten. Een rapport met uitkomsten, opmerkelijke resultaten en verbetertips vormt daarna een prima basis om het lokale samenspel beter en democratischer te maken!

Tijd en inzet

Deelname kost tijd en inzet:

- Enkele dagdelen door de gemeentelijke trekker (meestal de griffier).
- Samen aan de slag met de oordelen en wensen.
- Instemming deelname van raad, college en organisatie (en inwoners).

Iets voor jouw gemeente?

De QSLD is vanaf september 2019 beschikbaar. De eerste 50 gemeenten die zich aanmelden kunnen de QSLD gratis én met ondersteuning van een adviseur van Democratie in Actie gebruiken. Voor de start vindt een intakegesprek plaats. Aanmelden of meer informatie: Diaservicepunt@vng.nl, 06 2835 9744 (Agatha Oostenbrug).

Écht luisteren naar inwoners in Asten

"De Quick Scan Lokale Democratie is voor ons een hulpmiddel om inzicht te krijgen in hoe vitaal onze democratie nu werkelijk is. Hoe denken inwoners, raad, college en ambtenaren hierover? De uitkomsten geven ons aanknopingspunten voor verdere doorontwikkeling, hoe faciliteren we inwoners nu écht als het gaat om participatie en burgerinitiatieven, hoe luisteren we écht naar hun input? We hebben de scan aangevuld met een publieksactie waarin we inwoners kort hebben geïnterviewd. Nu beschikken we over een schat aan input waarmee we samen met onze inwoners aan de slag gaan. Dit doen we binnen ons programma Vitale democratie in Asten."

Mayelle Feijen
programmamanager
Vitale democratie
Asten 2030

Versterkt en verbeterd samenspel in Velsen

"Doordat je met inwoners, raad, college en ambtenaren op elkaars rollen reflecteert leer je hoe we ervoor staan in de lokale democratie. Op basis van de eerste duiding van de QSLD gaan de vier partijen in de zogenoemde 'Bètarad' (de constant lerende raad) in gesprek om te werken aan een versterkt en verbeterd samenspel. Daarna organiseren we met de deelnemende inwoners een bijeenkomst waarin we kijken hoe we het samenspel kunnen verbeteren."

Ruurd Palstra
raadsgriffier
gemeente Velsen

DEMOCRATIE
in actie

Democratie in Actie: de lokale democratie versterken, vernieuwen en verbinden

Besturen is mensenwerk, en meer dan ooit vragen inwoners om bestuurders die nabij en aanraakbaar zijn. Het is daarom cruciaal om goed toegerust te zijn op de eisen die deze tijd aan het openbaar bestuur stelt, zoals het vergroten van inspraak. Het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie helpt de lokale democratie te versterken, vernieuwen en verbinden. Wij hebben de kennis, tools en het netwerk om gemeenten te begeleiden in hun ambities. Doet u mee?

Ons aanbod: tools, innovaties en kennis

Ons aanbod bestaat uit drie pijlers: lokaal maatwerk, innovaties en kennisontwikkeling. Via een Quick Scan Lokale Democratie (QSLD) meten we snel wat de staat van uw lokale democratie is. De eerste vijftig gemeenten die zich aanmelden kunnen de QSLD gratis én met ondersteuning van een adviseur van Democratie in Actie gebruiken.

Onze focus: zeven aandachtsvelden

- 1 Krachtige gemeenteraad
- 2 Toegeruste politieke ambtsdragers
- 3 Beter betrokken inwoners
- 4 Responsieve ambtelijke organisatie
- 5 Krachtige lokale digitale democratie
- 6 Vitale democratische gemeenschap
- 7 Weerbaar bestuur (uitgevoerd vanuit het Netwerk Weerbaar Bestuur)

1 Instrumenten lokaal maatwerk

Via een breed pakket aan middelen bieden we lokaal maatwerk. In 2019 bieden we gemeenten in ieder geval de volgende maatwerkinstrumenten:

- **Lokale workshops met de gemeenteraad:** Raad in Beraad, Grip op regionale samenwerking, versterking lokale driehoek (burgemeester, gemeentesecretaris en griffier).
- **Cursus Politiek Actief** (via ProDemos): voor inwoners die zich willen oriënteren op de lokale politiek.
- **Ondersteuning bij verankering Right to Challenge** via een modelverordening.
- **Helpdesk Lokale democratie** (i.s.m. Nederland Zorgt voor Elkaar) voor vragen over bewonersinitiatieven en Right to Challenge.

2 Innovaties

Hierin werken we samen met gemeenten die behoefte hebben aan nieuwe instrumenten of die hiermee willen experimenteren. Een greep uit de innovatie-trajecten voor 2019, waaraan een beperkt aantal gemeenten kan deelnemen:

- Persoonlijk opleidings- en ondersteuningsbudget raadsleden
- Faciliteren van lokaal maatschappelijk initiatief
- Lokale veranderprocessen
- Proeftuin Digitale participatiemiddelen
- Right to Challenge - Laboratorium Right to Bid
- Afwegingskader participatie en participatiemix

3 Leren van elkaar

Gemeenten kunnen van elkaar leren, inzichten opdoen en lessen trekken uit elkaars ervaringen. Samen hebben we goud in handen! We verzamelen ervaringen en best practices en richten een kennisplatform in op www.lokale-democratie.nl. Hier bundelen we wetenschappelijke kennis en ervaringen. We besteden onder andere aandacht aan onderzoek naar het functioneren van de lokale democratie.

Meer informatie

Lees meer op de website www.lokale-democratie.nl of via Twitter: @lok_dem.

Democratie in Actie is een samenwerking tussen het ministerie van BZK, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), beroeps- en belangenverenigingen en een groot aantal partners.

"Alles wat je investeert in verbinding, levert winst op"

"We leven in een samenleving die zich continu ontwikkelt, de vragen van vandaag zijn niet dezelfde als die van morgen. In de gemeenten gaan wij het gesprek aan, maken met een quick scan een nulmeting en bieden vanuit onze ervaring advies en maatwerk."

"Ik ben trots dat we met zoveel gemeenten in gesprek zijn. Meer dan ooit weten wij gemeenten te vinden en andersom. De start van het programma was fantastisch, nu moeten we doorpakken."

Bijzonder trots ben ik op onze training ter versterking van de lokale driehoeken van burgemeester, griffier en gemeentesecretaris. Zij zijn degenen die de veranderingen en vernieuwingen moeten blijven volgen en stimuleren. Men beseft dat je voor vernieuwing ruimte moet maken, dat het niet vanzelf gaat en vooral dat je elkaar in een gemeente hard nodig hebt. Alles wat je investeert in verbinding, met inwoners of ondernemers kost tijd, maar levert enorm veel winst op.

Komend jaar worden de leereffecten zichtbaar van de digitale proeftuinen. We moeten andere mensen aanspreken, maar ook mensen anders aanspreken. Op momenten dat het hen uitkomt. Een jong gezin kan om half acht moeilijk naar een inspraakavond, maar kan wel 's avonds om elf uur een online enquête invullen.

Wat mij altijd is bijgebleven, zijn de woorden van een burgemeester in een van onze trainingen: 'Als je bezig bent met vernieuwing, mag het ook leuk zijn.' Ik hoop dus dat u vooral geniet van ons aanbod."

Frank Speel
Programmamanager
Lokale Democratie vanuit de VNG

Frank Speel

Boudewijn Steur

"Democratie is niet van enkelen, maar van iedereen"

"Het wordt steeds belangrijker om de lokale democratie te versterken. Grote veranderingen die op gemeenten afkomen, zoals de energietransitie, Omgevingswet of de transformatie binnen het sociaal domein, vragen om actie. Inwoners willen invloed hebben op de ingewikkelde keuzes die daar gemaakt worden, en terecht!"

"Representatieve en participatieve democratie versterken elkaar, liggen in elkaars verlengde. We participeren nog steeds het meest door naar de stembus te gaan. De volksvertegenwoordiging is dus ons uitgangspunt. Maar via directe participatie zorg je ervoor dat je maatschappelijke problemen samen met de samenleving oplost. Die energie van de samenleving moeten we benutten.

Door het hele land kunnen we gebruikmaken van elkaars kennis en ervaringen, door *best practices*. Leer van elkaar! Kijk naar elkaars ervaringen en ga niet het wiel opnieuw uitvinden.

Persoonlijk maak ik me zorgen om de scheidslijnen in de samenleving, de groei-

ende afstand tussen bepaalde groepen mensen. Waar 'wij' als openbaar bestuur ons in de energietransitie druk maken over het *hoe*, zijn er nog veel mensen die zich afvragen *of* we er wat mee moeten doen. Mensen mogen niet het gevoel krijgen dat keuzes over hun hoofden worden gemaakt. Zij ervaren dat de democratie niet van hen is. Wij moeten zorgen dat je die mensen ook betreft en zeggenschap geeft.

Doet u met ons mee?"

Boudewijn Steur
Programmamanager
Versterking Democratie en Bestuur
vanuit BZK

Maak kennis met Lokale Digitale Democratie!

Een inclusieve en veilige lokale digitale democratie, waarbij de techniek ondersteunend is aan het versterken van de lokale democratie. Dat is het uitgangspunt van de programmalijn Lokale Digitale Democratie.

Samen met lokale overheden, bewoners en maatschappelijke organisaties onderzoeken we de betekenis van digitalisering voor het functioneren van de lokale democratie. Dat doen we met een kennisnetwerk om de bewustwording te vergroten over de kansen en risico's van de voortschrijdende digitalisering. Ook verkennen en stimuleren we digitale (open source) participatievormen én formuleren we concrete voorstellen om de lokale digitale democratie verder vorm te geven.

Meedenken en/of doen? Meld je aan via www.democratieinactie.nl.

Meld je aan voor de Summer Schools van het kennisnetwerk lokale digitale democratie

Digitalisering biedt zowel kansen als belemmeringen voor de lokale democratie. Bijvoorbeeld door nieuwe vormen van betrokkenheid van bewoners aan de ene kant (digitale participatie) en online beïnvloeding door desinformatie en bedreigingen aan de andere kant. Wat betekenen deze ontwikkelingen voor jouw rol? En hoe ga je hiermee om? Raadsleden, bestuurders, griffiers, ambtenaren, journalisten en bewoners zijn uitgenodigd om deel te nemen aan Summer Schools op 21 juni, 5 juli en 19 juli.

Tijdens de Summer Schools onderzoeken we samen de impact van digitalisering, bekijken we innovatieve praktijken en bedenken we toekomstbestendige oplossingen. Het kennisnetwerk opereert volgens de principes van co-design: dankzij de verschillende perspectieven en ervaringen van de deelnemers, leren en ontwerpen we samen handelingsperspectieven voor de lokale digitale democratie.

Op 29 augustus vindt een afsluitende Summer School plaats voor wethouders en burgemeesters.

Meer informatie en aanmelden: www.lokale-democratie.nl/lokaledigitaledemocratie.
Met vragen kun je terecht bij annajorien.prins@minbzk.nl.

Projectleider Koos Steenberg over Lokale Digitale Democratie, actiepunt en onderdeel van het derde Actieplan Open Overheid en programmalijn van Democratie in Actie.

"Een overheid kan alleen bij gratie van haar inwoners opereren. Het is daarom belangrijk dat inwoners zeggenschap hebben over het beleid. Een Open Overheid is transparant over wat zij doet. Met digitale participatie tools krijgen inwoners zeggenschap over lokale besluit- en beleidsvorming. Met dit actiepunt onderzoeken we hoe we samen de lokale digitale democratie van de toekomst kunnen vormgeven."

Digitale Proeftuin

"In een Digitale Proeftuin werken gemeenten samen in het onderzoeken en testen van digitale participatiemiddelen. Welke vraagstukken lenen zich voor digitale tools en waar loop je tegenaan bij het gebruik? In een online samenwerkingsplatform delen gemeenten hun kennis."

Weerstand

"Digitale participatie is nog een niche-onderwerp. Bij participatiewensen staat digitale participatie niet altijd op het netvlies. Wat je in ieder geval nodig hebt, zijn bestuurlijk draagvlak, projectmiddelen en enthousiaste mensen met enige basis-kennis op ict-gebied."

Kennisnetwerk

"In het kennisnetwerk lokale digitale democratie denken we samen met lokale overheden na over de vraag: welke kansen en belemmeringen zijn er voor jouw rol (als raadslid, ambtenaar, bestuurder, griffier en/of burger) in de lokale digitale democratie van de toekomst? We formuleren hiervoor een manifest."

Behoeft

"Met dit actiepunt hopen we verder te onderzoeken hoe groot de behoefte aan directe democratie is. De samenleving verandert continu, net als de techniek. Deze veranderingen vragen om een overheid die zichzelf blijft bevragen, een overheid die meebeweegt en blijft onderzoeken wat werkt voor haar inwoners."

Digitale democratie in Amsterdam: likes verzamelen voor begrotingsplannen

Met een online participatietool laat de gemeente Amsterdam inwoners drie ton verdelen over gebiedsplannen voor hun stadsdeel. May Britt Jansen, programmamanager Open Stad vertelt over haar ervaringen met digitale participatie.

Wat doet Amsterdam met digitale participatie?

"Hoe kunnen we Amsterdammers meer zeggenschap geven? Dat is het uitgangspunt bij onze participatieprocessen, die we van begin tot eind begeleiden. Wat zijn politieke ambities? Wie is de doelgroep en wat zijn hun behoeftes? Wat leggen we op welke manier aan bewoners voor en hoe maken we helder wat er met hun input gebeurt? Vervolgens ontwikkelen we een tool met onze Open Stad-software. Hiermee leveren we maatwerk, zoals interactieve kaarten, digitale keuzehulpen of begrotingstools."

Waar zijn jullie nu mee bezig?

"Met de participatieve begrotingstool *West Begroot* lieten we in 2018 inwoners, ondernemers en organisaties drie ton verdelen voor hun buurt. Ze dienden plannen in en verzamelden likes. Wij toetsten op haalbaarheid en de stadsdeelcommissie selecteerde de plannen waarover inwoners het geld konden verdelen. Een mooie combinatie van directe en indirecte democratie! De gemeente

Den Haag startte met onze software haar eigen begrotingstraject. We wisselen werkprocessen uit. Het zou mooi zijn als meer gemeenten de software uiteindelijk ook kunnen gaan gebruiken."

Wat zijn de resultaten?

"Bij *West Begroot* zijn in een maand tijd 216 plannen ingediend, bereikten we 28.000 unieke bezoekers en zijn er ruim 20.000 likes uitgedeeld. We kwamen in 'bubbels' terecht die we anders nooit zouden bereiken. De 100.000 verstuurd stemkaarten leverden 15.000 stemmen op. Een ongekend hoge opkomst!"

Wat raad je andere gemeenten aan die online participatie willen inzetten?

"Begin klein! Laat met concrete casussen zien wat de potentie kan zijn van het gebruik van online tools. Het gevaar is dat je heel lang blijft praten. Veel mensen vinden ontwerpwedstrijden zoals muurschilderingen leuk. Relatief eenvoudig en het levert veel positieve energie op."

Shoppen in de snoepwinkel voor raadsleden

E-learnings, opleidingen, handreikingen en andere digitale leeroplossingen. Een digitale leeromgeving helpt raadsleden om hun werk nog beter te kunnen doen. Directeur Henk Bouwmans van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden vertelt over de totstandkoming en meerwaarde van deze 'snoepwinkel voor raadsleden'.

"Met de digitale leeromgeving kunnen raadsleden op elk gewenst moment informatie krijgen om hun kennis te verrijken, inzicht te krijgen in hun competenties, houding en/of gedrag. In de omgeving die voor alle raadsleden beschikbaar is, zijn meer dan honderd modules beschikbaar."

Waarom moest deze leeromgeving er komen?

"Raadsleden hebben het enorm druk en hebben beperkte tijd. Het is belangrijk dat ze goed toegerust zijn op de uitdagingen van hun werk als volksvertegenwoordiger. De informatie was voorheen versnipperd beschikbaar. We hebben een inventarisatie gemaakt van het bestaande materiaal, en daarnaast ook nieuwe onderdelen ontwikkeld zoals e-learnings. Het is eigenlijk een snoepwinkel waar een raadslid van alles kan vinden. Van klassieke documenten tot infographics en video-films die inzicht geven in de rol van een raadslid. Van onderhandelings technieken tot integriteit kwesies. Het platform is in maart 2018 geïntroduceerd, met het aantreden van de huidige gemeenteraden. Naast fysieke bijeenkomsten waarbij raadsleden van elkaar leren, is ook een digitale leeromgeving belangrijk om op ieder moment te kunnen raadplegen."

Wat zijn de ervaringen tot nu toe?

"Raadsleden en griffiers die gebruikmaken van de omgeving zijn hier zonder uitzondering positief over. Documenten uit de leeromgeving, over bijvoorbeeld de Omgevingswet, kunnen worden toegevoegd aan de raadsagenda. In een aantal gemeenten is de omgeving gekoppeld aan het raadsinformatiesysteem. Ons doel is dat dat dit jaar in alle gemeenten het geval is. De huidige raadsperiode gebruiken we om de leeromgeving verder te ontwikkelen. Het is belangrijk dat kandidaat-raadsleden of geïnteresseerden in het raadslidmaatschap straks ook weten van het bestaan van deze leeromgeving."

E-learning raadsleden

Digitale leeromgeving voor raadsleden

Sinds eind maart 2018 hebben alle raadsleden toegang tot een digitaal kennis- en leerplatform (<http://leeromgeving.raadsleden.nl>). Hiermee kunnen ze tijd- en plaatsafhankelijk leren, kennis verdiepen en actuele informatie vinden die voor hun raadswerk van belang is. Met als doel raadsleden te helpen het raadswerk nog beter en effectiever te doen zodat meer tijd overblijft om contact te onderhouden met de inwoners in hun gemeente.

De leeromgeving bevat een uitgebreid aanbod aan e-learning-modules, kennisclips, animaties, handreikingen, etc. Een mix van basis- en verdiepende informatie, dat maakt het van waarde voor zowel ervaren als minder ervaren raadsleden. Het aanbod aan modules op de leeromgeving is dynamisch en wordt continu aangepast aan de actualiteit.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden beheert de digitale leeromgeving met ondersteuning van het programma Democratie in Actie.

Robert-Jan Ritsema, raadsadviseur gemeente Almere: "De online leeromgeving geeft je 24/7 toegang tot kennis, tips en tools. Aantrekkelijk voor leergierige starters én voor politieke routiniers. Je vindt er die informatie die je nodig hebt om je op iedere politieke bespreking voor te bereiden. Heel praktisch en gevarieerd. En heel gemakkelijk, omdat het vanuit ieders eigen raadsinformatiesystemen direct toegankelijk is."

Erwin Rutten, raadslid gemeente Waalre: "Het voordeel van de digitale leeromgeving is dat je op elk moment en in je eigen tempo kunt leren. Je bent flexibeler dan in een klaslokaal en de informatie is helder en toegankelijk."

"Maak digitale leeromgeving vraaggericht"

Raadsleden, Statenleden en waterschapsbestuurders kunnen hun kennis verrijken op e-learningplatforms. Hier kunnen ze onder meer opleidingen en trainingen volgen. Griffiers Jan Bouke Zijlstra (gemeente Raalte) en Renée Wiggers (provincie Overijssel) zijn enthousiast.

Hoe ervaren jullie de digitale leeromgevingen?

Jan Bouke: "De thema's zijn interessant, de omgeving biedt verdieping en je kunt ermee aan de slag wanneer en waar het jou uitkomt. Omdat het nieuw is merk ik wel dat het moet inslijten bij raadsleden en griffiers."

Renée: "Ik ben er heel enthousiast over. De tool heeft een centrale plek op onze Statensite. Dat is heel belangrijk: maak de leeromgeving zichtbaar en toegankelijk."

Hoe zetten jullie de digitale leeromgeving in en wat is de meerwaarde ervan?

Renée: "Bij ons introductieprogramma voor nieuwe Statenleden was deze tool heel waardevol. Het is een interactieve mix van kennis, vragen en casussen. En het gaat ook over onze rol. Over welke instrumenten je kunt inzetten als volksvertegenwoordiger."

Jan Bouke: "Binnenkort hebben we een bijeenkomst over integriteit. In de oude situatie zou ik een uitnodiging versturen met bijlagen. Nu stuur ik raadsleden een link naar de digitale leeromgeving. Rondom onderwerpen als de Omgevingswet en de energietransitie is de tool handig voor iedereen."

Welke tips hebben jullie om de tool verder te verbeteren?

Jan Bouke: "De leeromgeving is nu sterk aanbodgericht. Vraag de doelgroep wat ze ervan vinden en vooral wat ze missen."

Renée: "Blijf de tool onder de aandacht brengen. Want mensen vergeten het weer. Dus blijf herhalen en zegt het voort!"

Agenda

- Proeftuin Lokale Digitale Democratie **op 12 juni in Utrecht**
- Leeratelier Right to Challenge Zeeland **op 13 juni in Nieuwerkerk, Schouwen-Duiveland**
- Workshop versterk je Lokale Driehoek **in Meppel op 19 juni**
- Summer School Lokale Digitale Democratie **op 21 juni**
- Regiobijeenkomst Politiek Actief **in Gorinchem op 25 juni**

- Leeratelier Right to Challenge **op 25 juni in de gemeente Borsele**
- Summer School Lokale Digitale Democratie **op 5 juli**
- Summer School Lokale Digitale Democratie **op 19 juli**
- Summer School Democratie **Veur-Lent bij Nijmegen op 29 augustus** met aansluitend:
 - Democratie Festival **Veur-Lent bij Nijmegen op 30 en 31 augustus**

Meer informatie en aanmelden op www.democratieinactie.nl

Van subsidie naar substitutie met het Right to Challenge

Met het Right to Challenge kunnen inwoners taken van de gemeente overnemen. Jaap Pleeging, beleidsadviseur bij de afdeling maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente Zwolle, vertelt over zijn ervaringen.

“De Zwolse raad is behoorlijk voortvarend geweest met de wens om het Right to Challenge te regelen. Elke activiteit die bijdraagt aan het bereiken van onze doelen voor het sociaal domein, kan in aanmerking komen voor een challengeprocedure. Ik heb het raadsvoorstel uitgewerkt en een dilemmanotitie geschreven en daarnaast begeleid ik alle binnenkomende challenges. We hebben gekozen voor lerend ontwikkelen. We beginnen met ruime kaders en leren vanuit de praktijk of we beperkingen moeten aanbrengen. Dat werkt beter dan van tevoren bedenken

wat er allemaal fout kan gaan. Dan kun je net zo goed niet beginnen.”

Piepend en karsend

“Het Right to Challenge raakt het functioneren van de gemeenten in brede zin: juridisch, financieel en in de verantwoording naar de raad. Op allerlei vlakken kom je uitdagingen tegen. Het is soms best een weerbarstige zoektocht. Elke euro ligt vaak al anderhalf jaar van tevoren vast. Het systeem gaat zich piepend en knarsend verzetten.

Uitdagingen zijn ook de gevaren van oneigenlijke concurrentie, verdringing van arbeid of de suggestie van staatssteun. Het is een complex geheel, maar dat is de participatiesamenleving! Het is ook heel leuk en spannend.”

Van subsidie naar substitutie

“Een challengeprocedure is echt iets anders dan een subsidie. Er is geen sprake van een pot met geld die je kunt verdelen. Was het maar zo simpel! Right to Challenge is de motor voor innovatie. Subsidies worden omgezet in substituties. Budgettair neutraal kun je zo toch innoveren. Een pre in het sociaal domein met z'n tekorten en overschrijdingen. Als je ziet dat een nieuwe formule een beter resultaat geeft voor dezelfde of een lagere prijs, is dat prachtig.”

Right to Challenge

Van systeemwereld naar leefwereld

Het **Right to Challenge** (RtC) staat voor ‘het recht om uit te dagen’. Een groep (georganiseerde) bewoners neemt taken van de gemeente over als zij denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan. Het recht is vastgelegd in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob).

Gemeenten verschillen in de manier waarop ze aan de slag gaan met het Right to Challenge en de taken die hiervoor in aanmerking komen. Een deel kiest ervoor om voorwaarden te stellen aan challenges, zoals de eis dat het initiatief wordt gedragen door bewoners uit de wijk of buurt. Sommige gemeenten sluiten (sociaal) ondernemers uit van challenges, andere gemeenten vinden het geen probleem als deze groep meedoet.

Bewoners kennen hun eigen logica. Initiatieven houden geen rekening met wetten en afdelingen. Gemeenten staan daarom voor de uitdaging de ondersteuning aan inwoners in te richten naar de logica van de leefwereld en niet de systeemwereld.

“Ga aan de slag, maar blijf nadenken en sleutelen”

“Als inwoners een taak van hun gemeente willen overnemen, kan dat zijn omdat de gemeente daarin tekortschiet. Maar minstens zo vaak is er een positieve aanleiding: inwoners die samen hun buurt nog mooier en leuker willen maken. Hoe dan ook boort het Right to Challenge de kracht van de samenleving aan. Dat is waardevol. Maar het is best een ingewikkeld instrument, voor zowel inwoners als gemeenten. Zo'n idee van inwoners fietst vaak dwars door gemeentelijke procedures, regels en plannen heen. Het helpt dan als gemeenten werken vanuit een positieve en onderzoekende houding: hoe kunnen we het samen tot waarde maken? Mijn tip aan gemeenten: gun jezelf de tijd en ruimte om het samen met inwoners uit te zoeken. Ga aan de slag en probeer het niet van tevoren helemaal uit te denken. Het zal altijd maatwerk blijven. Blijf nadenken en sleutelen. Elk idee van inwoners is anders.”

Vincent van Stipdonk,
auteur van de inspiratiegidsen
over Right to Challenge

Kijk voor de inspiratiegidsen op www.lokale-democratie.nl en zoek op 'tools voor right to challenge'.

